

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 " " " " trikrat . . . 10 " " " " za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Vabilo

na

zborovanje

vseh slovenskih učiteljskih abiturientov in abiturientk, ki se vrši

dne 17. julija 1911 v Ljubljani.

Podpisani odbor vabi tem potom cenjeno učiteljstvo, posebno pa učiteljski naraščaj, na zgoraj imenovano zborovanje, ki bo za nas načelne važnosti in na katerem se bodo razmotrivala za nas najpomembnejša in najaktualnejša stanovska vprašanja.

Istim potom vabimo na zborovanje tudi prijatelje učiteljskega stanu, ki se interesujejo na bodočem razvoju tega stanu v narodu.

Najljubdeje naznanjamo, da posebnih vabil ne bomo razpošiljali in so tem potom vabljeni tudi zastopniki posameznih korporacij. Na večer se priredi vrtni koncert.

Podrobni dnevni red objavimo pravočasno v stanovskem glasilu kakor tudi v drugih slovenskih listih.

V Ljubljani, dne 4. julija 1911.

Pripravljalni odbor.

Samojedi.

Duhovščina-kateheti in mi! — „Povsod nas odrivajo.“ — In smo se borili do 1. 1910. — Delovanje „Društva slov. katehetov.“ — Deželni odbor na zatožno klop! — Usmiljeni samaritani. — Končamo mirno.

Samoljubno in samojedno vlogo v našem stanu razumevajo nekateri kateheti nad vse mojsterski način — to jim moramo priznati!

Le pogledimo Slomškovo zvezo. To znajo izrabljati eminentno v lastno korist in v škodo posvetnega učiteljstva. Le pogledimo „Slovenskega Učitelja!“ — Kako imenitno ga znajo izrabljati, kako imenitno se jim je posrečilo iz njegega popolnoma izriniti zahteve posvetnega učiteljstva

in kako silijo vedno le s specialno svojimi zahtevami v ospredje.

Poročila imenovanega lista so itak vsa katehetska, če je pa kaj o posvetnem učiteljstvu notri, je to notica, ki jo spise katehet in ki intrigira med posvetnim učiteljstvom — da okorišča sebe in učiteljsko duhovščino spleh.

No, koliko jim je resničnega na združitvi učiteljske duhovščine s posvetnim učiteljstvom, to so pokazali jasno, da ne sodelujejo sporazumno s posvetnim učiteljstvom v Slom. Zvezi, ampak so si osnovali svoje „Katehetsko društvo“, ki čisto dela sklepe in korake, ki odločno nasprotujejo in so na škodo posvetnemu učiteljstvu.

Če trpe hegemonijo nad stanom Slomškarji — je to njihova stvar; naša dolžnost je pa, da branimo interese posvetnega učiteljstva pred lisjaki, ki so se dos-daj borili natihem zoper posvetno učiteljstvo in njega interese, a so danes ta boj že tudi javno priznali.

In zato lahko trdimo: Duhovščina, kateheti in klerikalni princip samovlade duhovske aristokracije v našem narodu je oni faktor, ki je edini oviral regulacijo plač posvetnega učiteljstva, ker je principalni nasprotnik dobro situiranega posvetnega učiteljskega stanu z ozirom na šolstvo, vzgojo in posebno z ozirom na narodno socialno delo posvetnega učiteljstva in tako na pridobivanja politične moči!

Do boja med duhovščino in učiteljskim stanom mora priti, ker učiteljstvo bo moralo prej ali slej tirjati pravice, ki so si jih oni prisvojili v šolstvu in vzgoji, ker te pravice po vsej pravičnosti pripadajo posvetnemu učiteljstvu; posvetno učiteljstvo bo moralo tirjati socialno delo v narodu zase, ker je to sveta naloga edino posvetnega učiteljstva, ker je kulturna misija učiteljskega stanu v narodu boj za narodni obstanek; narodno socialno delo v vseh panogah.

In tedaj šele, ko bo ta boj dokončan, tedaj šele si bomo lahko rekli, da se vrši narodno socialno delo slovenskega naroda zares v narodnem duhu in v narodnem smislu. Ne

bodo se tedaj skrivali za socialnim delom v narodu interesi le enega — duhovskega stanu.

To je naša tako odkrita beseda, kakor bo naš boj v tem oziru dosleden!

Toda povrnimo se nazaj k nam najbližjemu in našim stanovskim interesom najkvarnejšemu elementu, ki ga kot najkvarnejšega ne proglašamo le mi, temveč imamo zaznamovat celo tozadevne trditve posvetnega učiteljstva iz Slom. Zveze.

V „Slovenskem Učitelju“ (št. 6.) piše neki katehet v kateh-tskih beležkah sledeče:

„Povsod nas odrivajo.“

„Kar se je zadnjih deset let izvršilo potom deželnega zbora kranjskega v prid učiteljstvu, od tega ljudskošolski katehetje niso — v kolikor presodimo — popolnoma nič participirali; bili so povsod potisnjeni v kot.“

Pred 6. leti so bili možje, ki bi morali vendar tudi za nas skrbeti, tako izredno čudno razpoloženi, da za nas niso videli in poznali draginje, ki je od takrat že zopet za dokaj odstotkov poskočila.“

Tako piše katehet — gotovo živčev v svoji preobilosti — zakaj možakar tega ne pove, da pride katehet v statusu takoj v II. plačilni razred, medtem ko mora laziti posvetni učitelj počasi — odrivajoč in odrivajoč ga za kateheti — od IV. razreda naprej.

Tudi tega dotični katehet ne pove, da sta bila katehet Č a d e ž, urednik „Slov. Učit.“ — eden izmed peterih ljubljanskih katehetov, in katehet A ž m a n iz Postojne ekstra statum pomaknjena kar čez štirinajst oseb posvetnega učiteljstva — v prvi plačilni razred, v katerega pride posvetni učitelj komaj po tridesetih službenih letih, ona dva pa imata komaj par službenih let.

Država je dala duhovščini — kot neoženjencem — imenitno plačo poleg že itak obilnih določenih dohodkov, s katero bi se lahko dobro

preživljala marsikaka delavska ali učiteljska rodovina: tako se vsepovsod odrija duhovščina in se pri nas odrivajo kateheti!

In mi smo se borili do 1. 1910.

„Slov. Učit.“ piše dalje:

„Lani so odrezali zopet košček skorje vsem, tudi ženskemu učiteljstvu, katehetov niso omenjali češ, saj so skromni in se lahko vadijo še dalje v postu in zatajevanju; bodo vsaj praktično pokazali, kaj je čednost potrpežljivosti, (Ako bi kdo trdil, da se je po lanski postavi glede všteta provizoričnih let tudi nam dovolilo nekaj ugodnosti, bi ga zavrnilo in opozorilo na § 6. dež. zak. z dne 5. decembra 1889, ki nam že zagotavlja to pravico)“

Posebno dobro odseva samogoltnost iz tega odstavka!

Torej iste pravice, ki si jih je oženjeno posvetno učiteljstvo priborilo šele lani, oziroma ki so mu jih dali šele lani, imajo kateheti že od leta 1889. in kateheti zahtevajo iz nevoščljivosti zato, ker se je dalo posvetnemu učiteljstvu nekaj, sedaj koncesij in sebi zopetnega popljšanja.

Tu se vidi ona krščanska ljubezen do bližnjega v jasni luči: samogoltnosti.

Če si mi priborimo to, kar že imate Vi od leta 1889. — smatrate to tako, da se je napravila Vam krivica!

Priviligiran stan!

Delovanje „Društva slov. katehetov.“

„Sloven. Učitelj“ piše dalje:

„Za podporo učiteljstva (torej menda vendar tudi veroučiteljev) so zvišali lani prvotno vsoto do 15.000 K. Od teh doslej nobeden katehet ni dobil niti vinarja.“

„Društvo slov. katehetov“ je po Veliki noči vložilo prošnjo, da bi se dovolilo peterim ljubljanskim ljudskošolskim katehetom za letos nekoliko podpore, ker se je vsled zapovedanega zgodnjega I. sv. obhajila otrok število prvoobhajancev na stotine pomnožilo ter imajo kate-

LISTEK.

Slovensko šolstvo v tržaški okolici v dobi konkordata.

Spisal Ferdo Plemič.

(Dalje.)

VII. Uradni spisi.

V tem pogledu ima konkordatna doba pred sedanjo to dvomljivo prednost, da je imel tedaj učitelj mogoče še več pisarij, potrebnih in nepotrebnih, negoli dandanes, dasi se tudi sedaj tuintam pojavlja odzgorajdol stremljenje po „papirizaciji“ učiteljske dela v šoli. „Papir-poje“, pravijo, da pri tem petju pa lenuh najslajše zaspi, nihče ne pomisli. Pustimo tedaj zapeti papirje konkordatske dobe!

V prvo je bilo zankazano prepisovati vsak odlok, vsako okrožnico v „protokol“ dobesedno, preden je nastopil svojo pot na bližnjo šolo. Omenil sem že (pogl. IV. l.), da so taki spisi krožili od šole do šole, dokler se niso povrnilo okrož. šol. nadzorstvu, ki je strogo pazilo,

da ni kje kakšen zaostal, in o taki priliki je tudi zagrmelo.“

Učitelji so dopisovali s šolskimi oblastnjami preko „naravnega“ vodstva, t. j. preko župnijskih uradov. Čudovito pot nekaterih takih spisov sem tudi že omenil, ko je bil govor o pavšalnih in remuneracijah (pogl. II. in IV.)

Učitelj je moral voditi sledečo uradno spise: 1. izvleček o izidu javnih izkušen učencev, 2. mesečne pridnostne zapiske za dnevno in ponavljalno šolo, 3. zapisnik o dnevnem izpraševanju in zapisnik dnevnih zamud, 4. katalog za verouk in verske vaje, 5. mesečne pišne vaje učencev, 6. zapisek učnih predmetov in napredka v njih, 7. zapisnik ubožnih otrok ter knjig za ubožne učence, 8. izkaz števila šole obiskujočih otrok v primerj z izkazom prejšnjega šol. leta, 9. zapisnik šolodognih otrok, (šol. matico), 10. šolski dnevnik, 11. zlate in črne bukve, 12. inventar, 13. gestijski protokol, 14. protokol odpisanih odlokov in okrožnic, 15. od okrož. šol. nadzorstva podpisan urnik, 16. zapisnik opazk, pritožb in prošenj.

Poleg tega je moral o priliki javnih izkušen še predložiti;

1. vzpored izkušnje, 2. izvleček za izkušnjo, ki je obsegal 41 točk, 3. natančen zapisnik obdelane učne snovi z naredbo strani iz učnih knjig in številkami predpisov, 4. zapisnik mesečnih pisnih vaj učencev, osobito nemških in računskih; 5. zapisnik šolnino plačujočih in šolnino oproščenih učencev, kjer je bila šolnina v navadi (v tržaški okolici ne!), 6. izkaz izdelanih ženskih ročnih del, 7. izkaz učencev, ki uživajo zasebni pouk, 8. izkaz učencev, ki so sprejeli brezplačno učne knjige, 9. izkaz od višje šol. oblasti odobrenih premijskih knjig. Težko, da so vsi učitelji vse te spise redno vodili. Tudi čudno bi ne bilo, če bi bil pri tej šumi papirja kakšen spis pomanjkljiv; kar se je pa seveda točno grajalo.

Ali to še ni vse. Vrhutega je bilo predložiti od časa do časa izkaz o potrebnih popravah šol prostorov ali šolske oprava; seveda tudi ta redno podpisana, t. j. s podpisni učitelja, krajnega šol. oglede in duš. pastirja. Vpošiljati je bilo tudi, navadno mesečno, seznam šol. pouk zaneमारjujočih učencev. Odgovarjati je bilo treba na razna vprašanja okrož. šol. nadzorstva, ki so ponajveč zahtevala podatke o verskih vajah

učencev. Vsakoletno je bilo ukazano predložiti s prošnjo za remuneracijo za pouk v ponavljalni šoli tudi hkrati (od l. 1851. naprej) podatke o stanju te šole ter podatke, koliko časa in kje je učitelj že delil sličen pouk. Predložiti je bilo končno še naloge za učiteljske konference itd.

Pod to papirnato povodnjijo se je seveda udušil vsak višji polet učiteljstva. Nu, današnja doba res ni mnogo bolja v stremljenju po odpravi gotovih, čisto res malo potrebnih spisov in „rubrik“. Papir, črka, to je še danes vse, in posebno čarobno moč je zadobila v modernih časih — rdeča tinta. Duh — da, kdo pa vpraša po njem?!

Leta 1855. (18. feb.) se je skrajšala uradnim šol. spisom, namenjenim magistratu, pot v toliko, da je bilo dovoljeno, vposlati jih naravnost na magistrat.

Leta 1868. (2. nov.) določa magistratni odlok, da morajo (novoiimenovana) šol. vodstva pošiljati vse uradne spise na magistrat, ki preskrbi mrebitno nadaljno pot. S tem je tudi prenehal nemški uradni jezik in prišel v veljavo italijanski.

(Dalje.)

t je veliko večje stroške, nego druga leta. (Na šoli pri sv. Jakobu je bilo okrog 200 kron stroškov.) Toda prošnja, ki so jo vložili za veljavno in pomenljivo vzgojno zadevo, je odklonjena — vsaj odgovora ni nobenega. — Može se izgovarjajo. tako smo čuli, da v ta namen ni denarja, da je onih 15.000 K odločenih za bolno učiteljstvo itd.“

Tu je torej dokaz, kako deluje „Društvo slov. katehetov“ v korist in prid posvetnega učiteljstva v gmotnem oziru. Kako pa delujejo za interese posvetnega učiteljstva v pravem oziru, to nam pa izpričujejo razni odloki dež. šol. sveta in najraznobarvnejše ministrske odredbe.

Torej sedaj bi radi pojedli še te fonde — odmerjene v podporo učiteljem!

Radovedni smo, počemu se porablja razni verski fondi, saj je vendar to verska zadeva in stvar, za katero bi se vendar lahko tudi uporabili? In to bi se uporabilo upravičeno vsaj enkrat v letu, saj ubožni starši si odrgajo od lastnih ust in težko prisluženih novčičev, da dajo ob tej priliki znatne vsote otrokom za novo obleko, za obvezne mašne knjižice, za sveče, ki jih darujejo cerkvi, in za najrazličnejše stvari, ki jim jih priporočajo kateheti.

Koliko znosijo ta dan starši v cerkvene puščice, ko spremijo svojega otroka v cerkev!

A ne, ravno ubogi učiteljski pari je potreba odrgati še ta nepotreben izdatek, da kateheti izkazujejo s tem svoje kavalirstvo!

Deželni odbor na zatožno klop!

„Slov. Učitelj“ piše dalje:

„Ne vemo ravno, kako se glasi besedilo, ki se je z njim dovolila podpora 15.000 K; toliko pa lahko rečemo, da bi se morali razdeljevalci tega fonda zagovarjati že pred sodiščem, ako res zakon določa, da je dovoljen fond strogo samo za bolne učitelje, in pa da ga ne bodo mogli spraviti v promet, ako nas ljubi Bog ne udari s posebnimi boleznimi.“

No, no! Tako hudo pa še mi ne mislimo!

Kaj bi pa potem mi dejali v zadevi podpor učiteljem, ko je dež. odbor podelil raznim šlomškarjem več podpore, nego so jim to priporočali okr. šol. svet in dež. šol. svet, medtem ko so naprednim učiteljem dali redno manj nego se jim je priporočalo, ali celo nič.

Kaj bi mi porekli, ko se je le nekaterim vdovam zvišala pokojnina n a t i h e m in so se druge vdove popolnoma prezrle.

No, pa urednika „Slov. Učitelja“, katehet Č a d e ž in novopečeni kočevski c. kr. okr. šol. nadzornik J o š k o N o v a k i, morata že poznati deželne odbornike, če trdita, „da bi se razdeljevalci tega fonda moralali že pred sodiščem zagovarjati.“ —

Tako hude obsodbe še mi nismo izrekli nad poslovanjem dež. odbornikov!

Vemo pa, da se vrše vse pristranosti nad nami v imenu političnega bojkota in da vodi šol. referat v deželnem odboru tisti dr. Zajc, ki je vrgel poštenega davkoplačevalca iz deželnega odbora ven v znamenju pol. bojkota!

Usmiljeni Samaritani.

„Slov. Učitelj“ piše dalje:

„Podpora iz tega fonda so dobili učitelji, ki imajo bolezen v družini. Prav. Privoščimo pomoč. Toda družinski očetje imajo draginjsko doklado, — mi ne. Ti učitelji so dobili podporo ne radi svoje bolezni, ampak radi nezgod v družini. Z enako pravico terjamo tudi mi letos pomoči iz istega vira, ker nas je letos zadela izredna — recimo nezgoda, ko imamo radi stotin prvoobhajancev tako izredne stroške...“

Gnusi se nam grdi samogoltni materializem Gospodovih namestnikov, zakaj njih nevoščljivost presega že meje poštenosti!

Pač ne poznajo socialne bede in nje-nega gorja in ne skrbi, bridkih ur in bridkosti družinskega življenja. Živeč v preobilici bi radi snedli sami sebe!

Družinskim očetom zavidajo draginjsko doklado, češ, če so jo dobili oni, bi jo morali dobiti tudi — Mi!

Tega pa ne upoštevajo, da ima družinski oče često po petkrat več neodložljivih stroškov; tega ne upoštevajo, da je kak družinski oče čisto šele v IV. plač. razredu, medtem ko pridejo oni, takoj v II. plač. razred (kot samci); tega ne upoštevajo, da če bi oni dobili draginjsko doklado, bi bilo krivično, če jo hkrati ne dobe tudi neoženjeni učitelji in učiteljice, ki danes tudi nimajo še draginjske doklade in ki niso v II. plač. razredu — kakor kateheti —

temveč v IV.: in če ne dobe oni, ki se morajo preživljati z 800 K letne plače?

Katehet ima takoj v začetku 1400 kron plače, posvetni učitelj pa 800 K, reci: osemsto kron!

Učiteljice imajo manj kakor učitelji in komaj toliko na koncu (40 let), kakor kateheti v začetku!

Tu se zrcali ona skrb za učiteljice, ko piše v isti številki „Slov. Učitelja“ stran dalje od citirane notice „poročevalec“:

„Radovedni smo, če je stebrom tiste tiskarne, kjer se „fabricira“ zloglasni list „Jutro“, prišlo na misel, da sami tišče učiteljstvo k tlom, da pri takih razmerah nikdar in nikoli ne bodo mogli zastopniki slovenskega ljudstva glasovati za izboljšek, ki ga liberalni koritarji med ljubljanskimi učitelji odjedajo predvsem našim kolegijam.“

Prepričani smo, da ta poročevalec ni bil nihče drugi nego katehet!

In končno piše usmiljeni božji namestnik: „Ti učitelji so dobili podporo ne radi svoje bolezni, ampak radi nezgod v družini.“

Ali ne poplača vseh zdravnikov, zdravil itd. v slučaju bolezni v družini družinski oče? Ali bo plačevala v tem slučaju stroške žena ali celo otrok sam — ki ničesar ne zasluži?

Več socialnega duha in usmiljenja do bližnjega v Vaša srca — gospodje kateheti!

Ni li vsega pomilovanja vreden družinski oče, ki mora poleg neizmernega gorja bolezni v družini in poleg neizmernih skrbi trpeti še gmotno škodo, ki jo nima s čim poravnati? Neusmiljeni oznanjevalci vere ljubezni!

Končamo mirno.

„Slovenski Učitelj“ piše dalje:

„Sicer se pa nam ne kaže pravdarsko prerokati, ker — da kratko rečemo — našega eminentno-kulturnega, vzgojnega in socialnega dela svet ni vpošteval in ga ne vpoštevava, zato se pa tudi naše prošnje kratkoma odpravljajo. Če kdo zida recimo „vzoren“ hlev, sme danes upati na pomoč; tisti ki zida mladini trdno in neomajno podlago prave naobrazbe, krščanskega življenja in jeklene zvestobe do Boga in do domovine, naj pa namesto draginjske doklade, ki so mu jo odstrigli, plačuje izredno velike stroške za šolske in vzgojne namene iz svojega praznega žepa!“

Definitivni katehet naj si pri ustih pritrga, da bo mogel dan prvega sv. obhajila primerno proslaviti ter mladini napraviti dostojno n običajno veselje, ali pa naj gre iskat na posodo ter naj se zadolži po krivdi tistih, ki ne marajo umeti, da draginja tudi katehetom ne prizanaša. Ni našemu stanu primerno, da bi se poganjali za take materialne stvari: toda nevolja nas grabi, ko vidimo, da za nas ni srca!“

Končamo: Verujte nam, da bo otroku ostal dan prvega sv. obhajila v spominu, če ga proslave s pobožnosti lastno mirnostjo, ker verske čuvstva se ne zbujejo v hrupu in tudi ne s hrupom, zahtevajo mirnosti — ločene od svetnega veselja; torej ni potreba katehetu ničesar si pri ustih pritrirati, da bo mogel dan prvega obhajila primerno proslaviti ter mladini napraviti dostojno in običajno veselje, ker dostojno se ga proslavi v miru brez posvetnosti, s srcem!

„Kraljestvo moje ni od tega sveta!“

Slovensko šolstvo v Trstu.

Sestavil in na XXIII. Zavezni skupščini v Trstu poročal Ferdo pl. Kleinmayr.

Slehnemu tržaškemu Slovencev zadržti srce v prsih, ko čuje govoriti o našem tukajšnjem šolstvu, zadržti mu bolesti, ki so mu jo rodili neprestani boji, neizpolnjene nade. In kako tudi ne! Saj imamo v tem pogledu tako malo pristno lastnega, in vendar, kako mnogoštevilni material ponuja šolam še pri teh žalostnih šolskih razmerah naš življenj na tržaških tleh. Z vsilo svojih mladih moči se upira naša mladina proti nenaravnemu šolskemu sistemu, ki jo kakor mora tlačiti ob tla; z vso vnemo se bori tržaško slovenstvo že desetletja in desetletja za svoje pravo na šolskem polju. In kakšni šolski zavodi so nam danes na razpolago, in kaj imamo? Izven ljudskih šol nič ali skoro nič, in še za ljudske šole v mestu moramo skrbeti mi iz lastnega žepa, medtem ko nam okoliške ljudske šole vzdržuje vsaj mestni magistrat. Kolika krivica se nam godi,

bodo bolje od vsakih govorniških fraz govorile v naslednjem številki.

Če govorim o slovenskem šolstvu v Trstu in njegovi okolici, govorim v prvi vrsti o slovenskem, ker to, kar je izven slednjega še slovenskega šolstva v Trstu, je bore malo.

Zgodovino tržaškega slovenskega šolstva je razdeliti po njegovem vnanjem pojavu v dve razdobji. Mejnik postavlja l. 1888., v katerem so odprli prvo slovensko ljudsko šolo v mestu Trstu, to je šola C. M. D. pri sv. Jakobu. Do tedaj moremo namreč govoriti o slovenskih ljud. šolah v okolici, od tedaj naprej pa tudi o postanku in razvoju slovenskega šolstva v mestu samem. Po notranjem ustroju bi zgodovino tržaškega slov. šol. lahko razdelili, kakor tudi drugod običajno, v konkordatsko in moderno dobo z mejnikom l. 1868., ali to je za nas manj važno, ker moremo v konkordatski dobi govoriti — izvzemši že tedaj obstoječo zasebno srbsko šolo — edinole o slovenskih šolah v okolici, ker so se ustanovile in razvile slovenske šole v mestu jedva v moderni dobi.

In tako se držim prve razdelbe ter govorim:

1. o slovenskem šolstvu v okolici,
2. o slovenskem šolstvu v mestu.

I. Slovenske šole v okolici.

V tržaški okolici štejemo 10 sloven. ljud. šol, ki jih vzdržuje mestni magistrat. Vse te šole so se s skoro malimi izjemami razvile iz tozadevnih trivialk. Najstarejša je šola na Opčinah (ustanovljena 1798. l.), slede ji časovno one na Katinari, v Barkovljah, v Bazovici, v Sv. Križu, na Proseku—Kontovelu, v Škednju, v Sv. Ivanu. v Rojanu in najmlajša (ustanovljena leta 1868.) v Trebčah. Rodile so se tedaj naše okoliške slov. šole v konkordatski dobi, ali le malo so v tej dobi napredovale, le malo se razvijale. Izvzemši škedenjsko in proseško dvorazrednico, so ostale vse druge enorazrednice.

Ni moj namen, niti mi ni zadostni čas odmerjen, da bi govoril obširneje o konkordatski dobi in njenem vplivu na naše okoliško šolstvo, omejiti se hočem le na narodnostni moment v tej dobi. Uradni jezik naših okoliških ljudskih šol je bil vso dobo nemški. V nemškem jeziku so namreč dopisovale šolske oblasti, bodisi višje šolsko nadzorstvo na škofiji, bodisi okrožno šol. nadzorstvo za okolico, bodisi šolsko vodstvo, ki je bil tačas krajevni dušnopastirski urad, bodisi c. kr. guberniji; le mestni magistrat se je posluževal italijanščine. Mrvico pravice so pripoznali slov. jeziku jedva leta 1849., ko je bilo dovoljeno učiteljem, da smejo voditi nekatere uradne spise, kakor letna poročila o šolskih izkušnjah, kataloge, urnike, izpričevala, zlate in črne bukve, tudi v slov. jeziku. Drugače pa je ostal nemški jezik v polni veljavi, tudi naloge za učiteljske konference so sestavljali v nemškem jeziku. Ko je leta 1868. prevzel magistrat naše ljudsko šolstvo, se je nemščina umaknila iz uradnega obče-vanja ter dala prostor italijanščini, ki je vsaj deželni jezik, kar nemščini pod tržaškimi obnebjem ne moremo pripoznati. Edina tudi slovenska šolska tiskovina, ki se dandanes rabi na okoliških šolah, so izpričevala.

Učni jezik okoliških trivialk je bil nemško-slovenski, to je slovenščina je bilo sredstvo, priučenje nemščine namen. S pohvalo pa moram omeniti, da se že tedanje okoliško učiteljstvo ni ravno prehudo navduševalo za nemški jezik ter bolj gojilo materinščino. Zato je prejelo l. 1838. od duh. šolske oblasti tozadevni ukor in nalog gojiti kolikor možno pouk v nemščini.

(Dalje.)

Učiteljsko potovanje v Savinjskih planinah.

V letošnji velikonočni številki „Učiteljskega Tovariša“ se je razložil namen in pomen ter načrt skupnega učiteljskega potovanja v Savinjskih planinah.

Odzvalo se je vabilu deset tovarišev in tovarišic, ki pošiljajo mesečne obroke za skupne stroške.

Sprejme pa se lahko še 5 tovarišev ali tovarišic v ta krog planincev, ako se hočejo udeležiti skupnega potovanja pod javljenimi pogoji.

V glavnih potezah omenjamo:

Potovanje se vrši v dne 4., 5., 6. in 7. septembra 1911.

Dne 4. septembra (ponedeljek) po dohodu jutrajnega vlaka iz Celja na postajo Rečiška vas (8.39) skupno odpotovanje z vozovi skozi Mozirje, Ljubno v Luče. Po obedu z vozovi do Belšaka; tam se partija loči:

A. (Težja tura, le za hribolazce. Vodi tov. Kocbek): Belšak — Robanov Kot — Kocbekova kočja pod Ojstrico.

B. (Lahka tura. Vodi tov. Šijanec.):

Z vozovi do Solčave — Logarska dolina — Piskernik.

Dne 5. septembra:

A. Kocbekova kočja — Ojstrica — Planjava — Kamniško sedlo.

B. Piskernik — Slap pod Binko — Okrešelj, Frischaufov dom — Kamniško sedlo.

Na Kamniškem sedlu se partija zopet združi in potuje skupno v Bistriško dolino do turistne hiše.

Dne 6. septembra:

Turistna hiša v Bistrici — Stahovica — odtod z vozmi v Kamnik. Iz Kamnika z vozovi pod hrib Črnivec, peš čez Črnivec — potem z vozovi v Gornji grad.

Dne 7. septembra:

Z vozovi Gornji grad — Bočna — peš čez sedlo Lipa na Vransko. —

Z vozovi: Vransko na žel. postajo Sv. Peter v Savinjski dolini k popoldanskemu vlaku.

Kdor se udeleži vse ture, plača za skupno oskrbo (vsa prehrana od Rečiške vasi do Sv. Petra v Savinjski dolini, vozuina, prenočevalnina, pristojbine v planinskih kočah, vodniki, nosači, napitnine itd., izvzeta je pijača razen pri potovanju čez planine, zakaj dobi se dobra in ne predraga pijača po vseh kočah in vseh krajih, koder bomo potovali) 50 K. Kdor se priklopi turi pri Belšaku, plača 44 K; kdor pa se loči v Kamniku (po obedu), 40 K. — Ako se želi kdo turi kje drugje priklopiti, ali od nje ločiti, se bo po možnosti na to oziralo in primerno računalo.

Pri prijavi je vložiti 10 K in ostalo vsoto plačati ali skupno ali v mesečnih obrokih vsaj do 5. avgusta t. l.

Ker se sedaj sprejme le še 5 tovarišev ali tovarišic, oziroma učiteljskih soprog ali članov njih rodbin za to potovanje, naj se dotičniki nujno javijo ter vpošljejo prvi obrok (10 K); zakaj, ko je doseženo določeno število, se ne more nihče več sprejeti.

Razne podrobnosti vam naznani vodstvo izleta, za sedaj le še omenjamo, da bo vse preskrbljeno glede udobnega bivanja (prenočevanja), glede dobre, sveže in zadostne prehrane (zajtrk, predpoldanska, obed, južina, večerja) in drugih eventualnostij.

V vseh stvareh, ki se tičejo tega izleta, je pisati tovarišu Šijanec, učitelju v Gornjem gradu, Savinjska dolina. Priložite znamko za odgovor!

Ne odlašajte s prijavo, da ne zamudite!

Moji poizkusi, kako povzdigniti šolski obisk na šoli v Novi Štifti.

Govoril Ivan Kelec na zborovanju Gornjegrajskega učiteljskega društva dne 4. maja pri sv. Frančišku Ks. (Dalje.)

Da bi vplival na vedno večje zanimanje do šolskega obiska, nisem nikoli čutil otrok, katerih starši so me črtili — to bi bilo nepredagoško! — nego ravno s temi sem ravnal vedno najvljudneje in najprijazneje ter jih poučeval in vzgajal, kolikor najbolj mogoče intenzivno, dobro vedoč, da je tako postopanje most, po katerem se sigurno pride do sre. ljubezni in spoštovanja njihovih staršev, in nisem se motil. Vsakokrat so imeli otroci doma pokazati, kaj so se naučili v šoli, starši so želeli uvidevati vedno boljbolj, da njihovi otroci res ne hodijo zamažev v šolo, nego da se odlikujejo vedno bolj tako glede napredka v naukih kakor glede spodobnega vedenja. Da jih še bolj privežem na šolski obisk, sem ustanovil sicer s težavami, a sedaj jako dobro napredujoče in od vseh hvaljeno šolsko kuhinjo, da zamorejo oddaljeni in ubožni otroci v zimskem času dobivati opoldne toplo kosilce. Drugače bi odhajali domov h kosilu, a k popol-

danskemu pouku bi jih ne bilo. Da še bolj zbudim veselje staršev do šole, sem jim puščal otroke o časih nujnega dela doma; mnogo del je, ki jih otroci brez vse nevarnosti za svoje zdravje lahko opravljajo in odrasli lahko vsi gredo na težavnejše, potrebno delo. Ko je hudo in silno delo minilo, so nato pošiljali tem rajši in tem točneje svoje otroke v šolo; razume se, da je takrat učitelju potrebno, napeti vse svoje moči, da doseže tem sigurneje predpisani šolski smoter. A ne samo starše sem pri vsaki priložnosti poučeval in jim delal veselje na vse mogoče načine za zanimanje do šole, nego — in kar je najpoglaviteje — sem delal veselje do šole tudi otrokom samim. Otroci, ki so se poprej bali šole zaradi zlobnega hujskanja po odraslih, so se z ozirom na moje prijazno, a vendar vedno resno vedenje proti njim lahko sami osvedočili in tudi drugim še mlajšim pripovedovali, da ne vlada v šoli sam peklenščak, nego zgolj veselje, ljubezen in kratkočasnost. Postajali so otroci proti meni vedno bolj zaupljivi, začeli me ljubiti in spoštovati; ni trajalo dolgo in mnogo je bilo takšnih otrok, da jih niso mogli časih niti s silo obdržati doma. Tisti učitelj ne more biti nikoli pravi vzgojitelj nežne mladine, ki ravna z njo po paševsko ali kot kak nadut korporalček s svojimi novinci. Natančno je treba pri vsaki priložnosti proučevati individualnost učenčeve ter pri vsem upoštevati njegovo mladost in živahnost. Pustiti mu mora pravočasno, da pride njegova narava v poštev, da se razveseli, razigra s tovariši, ali kakor pravijo „ponori“ in siliti bo začel v otroško družino tako, da ga bode težko obdržati doma. Bolj mlačne, leno in zaspane naj bodri učitelj sam k rajanju ter naj skoraj vedno pripušča, da se otroci igrajo to, kar si zmislijo sami. Š prezirljivo nadustjost gledati z neke domišljave višine, češ, „nolli me tangere“ ali, kakor Nemeč pravi: „Zehn Schritte von meinem Leib“, na otroke z preprostega kmetiškega ljudstva, vplival jako razžaljivo ne samo na strogo sodečo mladino, nego tudi na njihove starše. Takemu vzgojitelju se ni treba bati, da bi imel predober šolski obisk ali da bi mladina postala do njega zaupljiva ter ga spoštovala in ljubila; z otroci moramo postati spet otroci.

(Konec.)

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Na pismeni poziv se niso oglasili dolžniki, da bi vplačali zaostale doneske. Vseh zaostankov je 150 K in te dolguje 25 članov. Nekateri izmed teh imajo dolg za celo leto in tem sem posebej pisal, pa se niso odzvali. Ali bo res treba postopati po § 4 e in § 9 d pravil, kar bi pač bilo silno mučno. Ponovim prošnjo, odzovite se s pošto položnico, ker 18. t. m. bo letna glavna seja.

Predsednik.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj je zborovalo dne 18. maja popoldne ob treh na Primskovem. Zaradi skrajno neugodnega vremena udeležba zlasti od strani bolj oddaljenih tovarišev in tovarišic ni bila tako ugodna kot sicer.

Predsednik Fr. Luznar otvoril zborovanje in obširno, pa času primerno utemeljuje, da stremi napredno učiteljsko društvo, naj se mu da več kruha, več pravic in več luči.

Tajnik V. Rus poroča podrobneje o društvenem delovanju in o dopisih leta 1910-11. Društvo šteje 3 častne in 54 rednih članov. Tekom leta sta bili dve zborovanji, odbor pa je imel 3 seje. Odbor se je obrnil do vseh onih, ki niso bili še člani našega društva, o katerih pa je upal, da se odzovejo povabilu; ognil pa se je ubogih in zavedenih učiteljev in učiteljic, ki vidijo končno odrešitev učiteljskih težav edino v farožih, pravih učiteljskih organizacij pa se morajo na zahtevo svojih pokroviteljev dosledno ogibati.

Predsednik pojasni, da bo prav gotovo dotiskan že letos opis „Kranjsko okrajno glavarstvo“.

Blagajnik B. Zore poroča, da je imelo društvo letos 112 K 20 h dohodkov, stroškov pa 86 K 55 h, tako da je preostalo čistega 25 K 65 h. Vse društveno imetje pa znaša 534 K 65 h brez J. Travrove ustanove (5000 K), od katere glavnice dobi društvo vsako leto samo obresti.

Pregledovalcem računov se izvolita tovariš A. Novak in Ana Maljjeva.

Na predlog tovariša A. Novaka se voli z vzklikom stari odbor, le namesto tovarišice Ide Maljjeve se izvoli za odbornico Ana Maljjeva.

Za XXIII. glavno skupščino Zaveze se izvoli 5 delegatov.

Pri slučajnostih se oglašajo tovariš J. Lapajne, ki se zahvali navzočim zastopnikom

učiteljstva v okrajnem šolskem svetu za njiju odločno in taktno postopanje v prid učiteljstva in šole.

Prav zanimivo in temeljito je bilo predavanje tovariša Ivana Zupana, nadučitelja na Dolskem, o perutinarstvu.

Predavatelju so stavili vprašanja: Janja Miklavčičeva, R. Zore, K. Završnik, Fr. Bojina in posebno J. Lapajne, ki je zastopal pesimistično mnenje, da se ne izplača učitelju negovati reje kokoši.

Predsednik se zahvali društvenim poročevalcem in predavatelju za poučno predavanje, nakar zaključil občni zbor, ki je trajal nad dve uri.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je priredilo o Sentpetrovem poučni izlet v Savinjske planine.

Okr. šol. svet je dovolil udeležnikom v petek in v soboto šole prosto. Enako je dovolil tudi za one, ki bi iz vranskega in celjskega okraja se udeležili tega potovanja. Toda bilo ni nobenega iz drugih okrajev. Nekaj je vzrok, ker je bilo učiteljstvo prepozno obveščeno, nekaj konec meseca.

Udeležilo se je izleta: 4 dame, 8 tovarišev in 1 otrok. Od Sv. Frančiška je velik voz „Požarne brambre“ izletinke zapeljal v Solčavo in je prišel potem ponje v Luče.

Vreme krásno. Čez Ojstrico in Planjavo sta krenila dva, ostali so šli v Logarsko dolino in potem na Okrešelj v Frischaufov dom.

Vsak je trdil, da mu ta izlet ne pride iz spomina.

Tudi glede izdatkov se ne more nihče pritoževati, ker so bile povsod cene primerno jako znižane.

V Logarski dolini vse cvete in to so dokazovali tudi ogromni šopki, ki so jih izletniki natrgali in nesli s seboj.

Srednješolski vestnik.

**** Nemci za učenje češčine.** Nemci v sudetskih deželah zahtevajo, da se uvede v nemške srednje šole češčina kot obligatni predmet. To pa zahtevajo zaradi tega, da bi lažje izpodrivali Čeha v vseh javnih službah.

**** Pravico javnosti za šolsko leto 1910-11** je podelilo naučno ministrstvo I. in II. razredu občinske realne gimnazije v Voloski.

**** Nemški cesar in gimnazije.** Nemški cesar Viljem želi, da se na nemških gimnazijah grški jezik nadomesti z angleškim jezikom. Zdi se, da bi cesar Viljem hotel zadati zadnji udarec humanističnim gimnazijam. Tudi latinski jezik bi se imelo znatno omejiti. Temu nasproti bi se pa posvečalo več pozornosti prirodnim naukom in posebno telovadbi. Te radikalne izpremembe bi se mogle uresničiti tembolj, ker odgovarjajo povsem mišljenju cesarja Viljema. Na vsak način se ima z ozirom na to pričakovati v Nemčiji živahne borbe s prijatelji humanistične gimnazije.

Politiški pregled.

*** Državni zbor** je sklican na dan 17. julija. Cesar ga otvori dne 18. julija s prestolnim govorom.

*** Tretje Gautschevo ministrstvo** je sestavljeno sledeče: predsedstvo: baron Gautsch; deželna bramba: FML. Georgi; notranje stvari: grof Wickenburg; uk in bogočastje: grof Stürghk; pravosodje: dr. Hoehenburger; finance: dr. Mayer; javna dela: Marek; poljedelstvo: baron Widmann; minister za Galicijo: vitez Zaleski; trgovina: sekcijski načelnik dr. Mataja kot voditelj; železnice: sekcijski načelnik dr. Böll kot voditelj.

*** Razpor med krščanskimi socialci.** Z Dunaja poročajo, da trije krščansko-socialni poslanci, izvoljeni na Dunaju, ne vstopijo v krščansko-socialni klub, ker misli ta delati izključno agrarno politiko. — Od stopnje do stopnje — nazaj!

*** Škof, čigar spisi pridejo na indeks,** je pač nekaj tako izrednega v naših časih, da zbuja afera škofa v stolnem Belem gradu, dr. Otakarja Prochazke, največjo pozornost vsega kulturnega sveta. Kakor namreč poročajo iz Rima, je indeksna kongregacija postavila tri škofove spise na indeks. Seveda je bil škof Prochazka v ultraklerikalnih krogih že zdavnaj slabo zapisan, češ, da je preveč liberalen, ker se ni posluževal običajnega klerikalnega terorizma.

*** Italija** je izdala volilno reformo, ki dovoljuje volilno pravico vsem nad 30 let stari, tudi če ne znajo brati in pisati. Volilo bo 7,701.000 volilcev, t. j. 82 odstotkov odraslih ali 20 odstotkov vsega prebivalstva ali 3,640.000 več nego dosedaj.

Učiteljski konvikt.

Darovi: Gdč. Marija Wessnerjeva, licejska učiteljica in nadzorovalna dama na mestnem dekliškem liceju v Ljubljani, 100 K. (Vrli in uzorni kolegiji prav topla zabavala!) Učiteljstvo tolminskega okraja zlo-

žilo pri okrajni učiteljski konferenci 8 K. Bog plati!

Letnino so plačali p. n. tovariši in tovarišice: učiteljstvo v St. Andrežu pri Gorici (3 K); Gustav Pirc, učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani; Fran Verbič iz Slavine; Ivan in Marija Benedičič in Fani Čerov, vsi iz Škocijana pri Mokronogu. Hvala!

Kranjske vesti.

— **Nova nemška šola v Trziču.** Nemški šulferajn je kupil od Goekna velik vrt, na katerem namerava zidati nepotrebno nemško šolo. Za par nemških otrok se gradi nova šola, dočim morajo otroci slovenskih staršev posedati po nezdravih, tesnih sobah, ki jih niti dovolj ni, tako da ima prvi razred samo poldnevni pouk. Pač žalostno!

— **Od umetno-obrtne šole.** Profesor na tukajšnji obrtni strokovni šoli Henrik Podkrajšek, je pomaknjen s 1. julijem v VIII. činovni razred.

— **Kupčija.** Za nadzornika za slovenske šole v kočevskem okraju je imenovan Josip Novak, c. kr. učitelj v Idriji. — O tem imenovanju smo zvedeli čudne reči, seveda zanje ne prevzamemo nobene odgovornosti. Pravijo, da se je vršila za to nadzorniško mesto prava licitacija. Mesta pa ni dobil tisti, ki je največ zahteval, nego oni, ki je zahteval najmanj, t. j. Josip Novak. „Upehani“ provizorični inšpektor Karel Simon je baje hotel imeti 1900 K, neki napreden učitelj 1700 K, Josip Novak pa 800 K. Ker je bila Novakova ponudba najnižja, je dobil mesto on. Država se je torej iz te barantije izvila precej poceni, lahko pa bi napravila še kaj dobička, če bi se obrnila na bolj pripravnega kandidata, nego je Josip Novak v Idriji. Prepričani smo, da bi n. pr. Smrdelj še kaj iz svojega plačal, da bi mogel postati c. kr. okr. šol. nadzornik. V interesu finančne priprave visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu, naj bo prihodnjič še bolj kramarski. Kaka pridobitev bi bila za naše ubogo šolstvo, če bi se za vse večne čase uveljavila imenitna maksima, da je za inšpektorja najboljši kdor zahteva najmanj plače — logično torej izmed vseh najboljši tisti, ki ne zahteva nič, ideal vseh idealov pa oni, ki bi bil inšpektor brez plače, potem bi pa še sam državi plačeval. Tako bi d. država lahko nov fond. Če bi ga — kar je pri nas skoro izključeno — ne porabila v vojaške namene, naj bi razpisala nagrade za izum posebnega sredstva za pobijanje — gospe Neumnosti iz Abdere!

— **Okrajna učiteljska konferenca za Postojnski šolski okraj** se je vršila v Hruševju dne 22. t. m. — Okrajni šolski nadzornik I. Thuma se je v svojem poročilu oziroma predvsem na pravilno uredbo pouka v ponavljalnih šoli ter je posebno opozarjal, da se otrokom, ki si niso prisvojili zadostno predpisanih ljudskošolskih predmetov, nikakor ne dovoli vstopa v to šolo.

Tov. A. Skala iz Vipave je izborno rešil svoj referat: Sodelovanje učiteljstva pri skrbi za otroke (§ 212. dok. šol. in učnega reda). Poudarjal je zlasti, da je glavni vzrok sedanje socialne bede — alkohol. — Z ozirom na to je predlagal tov. Horvat, da bi morala imeti vsaka šola brošure in knjige, ki govorijo o protialkoholnem delu, posebno pa brošuro: Učitelj v boju proti alkoholizmu. Toda predlog ni prodril ter se je izpremenil v željo, češ, da se k temu nikogar ne more siliti.

Dobro je dalje referiral tov. Grum iz Vipave o temi: Pravilna uporaba predpisanih aparatov pri naravoslovnem pouku. Končno se je še določil čas za ponavljalno šolo, namreč od 1. oktobra do 15. aprila.

Štajerske vesti.

— **Iz Mozirja** nam poročajo: okrajna učiteljska konferenca za šolska okraja Gornjigrad in Vransko, ki se je vršila v ponedeljek, dne 26. junija t. l. v Mozirski šoli.

Trajala je nepretrgoma od 9. ure zjutraj do približno 3. ure popoldne. Vodil jo je okr. šol. nadzordik g. Josip Supanek, ki je imenoval svojim namestnikom nadučitelja na Polzeli in učit. zastopnika v okr. šol. svetu Vranskem tov. Antona Farčnika. Zapisnikarja sta se izvolila gospica Amalija Jeterš kova iz Vranskega in tov. Fran Čater iz Braslovca. (Podpredsednik in zapisnikarji se po okrajih menjujejo: eno leto gornjegrajski, drugo leto pa vranski okraj.)

V svojem poročilu — ki je bilo obsežno in dobro premišljeno sestavljeno — je g. nadzornik omenjal, da šolstvo v obeh okrajih napreduje, učiteljstvo si prizadeva doseči kolikor možno velike uspehe na polju pouka, in ti uspehi so razveseljivi. Dajal je posamezne migljaje glede teorije in prakse, kar je opazoval na svojih nadzorniških potovanjih. — Nadzornikovo poročilo se je že med poročanjem večkrat prekinilo s klici pritrdjevanja in s ploskanjem, a ko je končal, je soba odmevala glasnega aplava.

Obravnavati bi se imele tri konferenčne naloge, a tretja — Kako naj neguje ljudska šola čebelarstvo? — se je zaradi pomanjkanja časa odložila na prihodnjetno konferenco.

Prvo temo: „Kako naj ljudska šola pospejuje ljudsko blaginjo s posebnim ozirom na varčevanje“ je temeljito obdelal tov. Farčnik. Govorili so k temu vprašanju še gospa Jakš-tova, tov. Bezjak, Lorber, Kramar, Zotter, Knaflič, Burdian in drugi. Debata je bila živahna in zanimiva; zlasti glede mnenja tov. Knafliča o ustanovitvi šolskih hranilnic za katere bi prevzela jamstvo šolska občina. Dobro bi bilo, mislim, če bi se vprašanje o šolskih hranilnicah začelo razmotrivati in bi tako došli do pozitivnih predlogov; n. pr. „Učit. Tovarš“ bi otvoril razgovor o vprašanju: „Ali bi kazalo na naših šolah uvesti „Švedske hranilnice“ in eventualno kako jih urediti?“ Ta bi povedal to mnenje, oni drugo, in končno bi vendar bili na jasnem.

Sprejelo se je več stavkov, katerih pa žal, nimam na razpolago, ko pišem to poročilo. *) O temi: Kateraliniatura normalnih šolskih zvezkov se naj uvede za posamezna šolska leta“ je referiral tov. Ivan Klemenčič, nadučitelj v Bečici. To vprašanje se je poprej obravnavalo pri domačih učiteljskih konferencah in so se poslali do 20. maja t. l. dotični sklepi glavnemu poročevalcu tov. Klemenčiču, ki je na podlagi teh in lastnega študija in lastne izkušnje sestavil izborni referat.

O šolskih vrteh sta poročala za gornjegrajski okraj tov. Terčak, za vranski okraj pa tov. Lorber.

O okrajnih učiteljskih knjižnicah sta poročala knjižničarja.

Vranska okrajna učit. knjižnica — knjižničar tov. Kramar — šteje 416 knjig, od katerih se je izposodilo 42. Dotacija je znašala 38 K 24 vin.

Gornjegrajska okr. knjižnica — knjižničar tov. Šijanec — ima 462 knjig, od katerih se je izposodilo 37. Dotacije je bilo 49 K 48 v. Nato so se vršile nove volitve. Imele so nastopni izid:

Stalni konferenčni odbor, ki je obenem tudi knjižnični odbor: Gornjigrad: Koebek, Šijanec, Pušenjak, Terčak; Vransko: Lorber, Kramar, Farčnik, Zotter.

Odbor za šolske vrte: Gornjigrad: Klemenčič, Praprotnik, Terčak; Vransko: Farčnik, Lorber, Zotter.

Učiteljski zastopniki v okr. šol. svetih:

Gornjigrad: Koebek; Vransko: Farčnik.

Članom dež. učiteljske konference:

Gornjigrad: Koebek; Vransko: Lorber.

Končno se je podpredsednik tov. Farčnik zahvalil nadzorniku v imenu učiteljstva za dosedanje honetno in ljubezno nastopanje ter izrekel željo, naj bi g. Supanek tudi v prihodnji dobi še ostal naš priljubljeni nadzornik.

Bil je dan resnega, napornega dela, ki je pa tudi pokazal, da vlada med učiteljstvom in nadzornikom lepa harmonija, in tako naj bi bilo tudi zanaprej. — Omeniti je še tudi to, da se je vršila konferenca skoraj popolnoma v slovenskem jeziku. Le svoje pisano uradno poročilo je g. nadzornik prečital v nemškem jeziku.

— **Uradna učiteljska konferenca.**

Z Zidanega mosta nam poročajo: Dne 24. junija t. l. se je vršilo pod predsedstvom c. kr. šol. nadzornika ravatelja Gustava Voduška, uradno učiteljsko zborovanje za laški okraj. Zbrano učiteljstvo je pozdravil predsednik najsrčneje in ga pozval, da zakliče Nj. Veličanstvu presvetlega cesarju kot ustanovitelju sedanje šole trikratni „živio“, čimer so se navzoči navdušeno odzvali. Predsednikovim namestnikom je bil določen zastopnik učiteljstva v okr. šol. svetu Anton Grunus, zapisnikarjem pa učitelj Jakob Rainer in Vitko Jurko. Ob 11. uri je prišel dež. šolski nadzornik g. šolski svetnik Peter Končnik na konferenco, kjer je ostal do konca razprav. Predsednik mu je predstavil učiteljstvo, se mu zahvalil za posej in v svojem govoru poudarjal znano njegovo strogo nepristranost in pravico ljube ter ga prosil, da ostane tudi nadalje veren pospešitelj šole, učiteljstvu, ki deluje pod tako težkimi razmerami, pa iskren zaščitnik. G. dež. šolski nadzornik se zahvali za pozdrav s presrečnimi besedami, poudarjaje, da ga veseli prisostvovati enkrat učiteljski konferenci v tem okraju. Dnevni red je bil jako obširen. V uro trajajočem poročilu je podal predsednik obilico lepih nasvetov in migljajev pedagoško-didaktične vsebine. Njegova izvajanja je učiteljstvo poslušalo z največjo paznostjo in mu ob sklepu z burnim ploskanjem izrazilo zaslužen priznanje.

Obravnavale so se nastopne teme:

a) Stališče šole napram napakam domače vzgoje. (Poročev. Hildegarda Bieger.)

b) Kako se naj šolski izleti prirejajo, da so pouku prilagojeni? (Por. Blaž Jurko.)

c) Katere naloge v naših raunnicah je z ozirom na praktične potrebe tuokrajnega pre-

*) Prosimo zapisnikarja, naj blagovoli v dodatek temu poročilu objaviti v našem listu sprejete teze.

Opomba uredništva.

bivalstva vaditi in katere bi se lahko izpuščale? (Poroč. Gustav Vodušek ml.)

d) Katere linijature iz normalne zbirke šolskih zvezkov se naj uvedejo za posamezne kategorije v tukajšnjem okraju? (Poročev. Anton Gnus.)

e) Šolski izlet iz Trbovelj—Vod v Celje. (Poročev. Emil Vole.)

Vsi poročevalci so rešili svojo nalogo z izredno marljivostjo, in poslušali smo jih z zanimanjem.

Nato so se vršile razne volitve. Odposlancev k deželni učiteljski konferenci sta bila izvoljena nadučitelj Ant. Gnus in učiteljica H. Rieger. Zastopnikom v okrajni šol. svet je bil izvoljen skoraj soglasno nadučitelj Ant. Gnus iz Dola, ki se je zahvalil za ta zopetni dokaz zaupanja. V konferenci in knjižnični odsek so bili izvoljeni vsi prejšnji člani.

Po izbrpanem dnevnem redu je povzel g. dež. šolski nadzornik besedo ter izrazil svojo zadovoljnost, da je minila konferenca pod vzornim vodstvom g. predsednika tako dostojno in da so bili referati v stvarnem in stilističnem oziru na višku. Omenja tudi pohvalno stremenje učiteljstva po nadaljni izobrazbi in izreče, da ga veseli, ker je našel na najjužnejši dežlini meji učiteljstvo, ki se ga more brez skrbi primerjati onemu v središču dežele. Ko je še predsednikov namestnik izrekel g. nadzorniku iskreno zahvalo, je bila konferenca zaključena. Bil je to lep dan, prvi učiteljski praznik, ki ga ni motilo niti najmanjše nesoglasje.

— š — Okrajna učiteljska konferenca za brežiški, kozjanski in sevniški okraj se je vršila na Vidmu ob Savi dne 28. junija. Predsedoval je ravnatelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik gosp. Gustav Vodušek. Po vdanosti izjavi cesarju imenjuje predsednik za svojega namestnika Franca Bračiča iz Št. Vida, zapisnikarjem pa sta bila izvoljena Karel Mayer, Podstreda in Lad. Laurič, Buče. — Predsednik pohvali učiteljstvo zaradi njegove delavnosti in stremjenja k napredku ter poda svoje stvarne, iz novjših in zdravih pedagoških in didaktičkih pridobitev izvirajoče nasvete, ki jih je navzoče učiteljstvo z odobravanjem sprejelo. Ravnatko je pritrjevalo sledečim razpravam: 1. Šola bodi učencu svetilnica, učitelju pa glavno torišče njegovega delovanja — poročal Ludvik Potočnik. — 2. Enotnost v metodi na večrazrednicah — poročal Val. Pulko. 3. Nazorni nauk v prvem in drugem šolskem letu s podrobnim učenim načrtom za enorazredno do šestrazredne šole — poročala Ana Mešičekova. 4. Katere linijature iz normalne zbirke šolskih zvezkov se naj uvedejo za posamezne kategorije v tukajšnjem okraju — poročal Ivan Knapič. — Po knjižničnih poročilih so bile volitve. — Kot učiteljski zastopniki v okrajne šolske svete so izvoljeni: za Brežice Blaž Tominc, za Kozje Val. Pulko, za Sevnico Josip Mešiček. Kot odposlanci za deželno učiteljsko konferenco so bili izvoljeni: za Brežice Ivan Knapič, za Kozje Val. Pulko, za Sevnico Josip Mešiček. — Samostalnih predlogov ni bilo.

Tržaške vesti.

— t — Za slovensko šolstvo v Trstu se je vršil na iniciativo tržaškega slovenskega učiteljskega društva preteklo nedeljo velikanski manifestacijski shod, kjer sta poročala ravnatelj Josip Učakar in državni poslanec Rybář. Soglasno in z velikanskim navdušenjem je bila sprejeta resolucija:

Tržaški Slovenci, zbrani dne 2. julija 1911 na velikem shodu v Narodnem domu v Trstu, najodločneje protestujejo proti krivicam, ki se jim gode na šolskem polju.

Uverjeni, da je pravična ureditev šolstva v Avstriji mogoča le na podlagi načela narodne avtonomije, pozivljamo vlado in zakonodajne korporacije, da prepuste potom državnega zakona ustanavljanje, vzdrževanje in vodstvo vseh šol posameznim narodom, oz. narodnim svetom, izvoljenim za vsako narodnost na podlagi enake in splošne volilne pravice z uporabo proporcionalnega sistema.

Dokler pa do takega zakona ne pride, zahtevajo:

1. da se že s prihodnjim šolskim letom 1911/12. uvede na vseh c. kr. ljudskih in meščanskih šolah v Trstu slovensčina kot obvezen predmet za slovenske otroke, kar je naravna posledica odredb, po katerih je postala slovensčina obvezen predmet za Slovence na c. kr. realki in gimnaziji;

2. da se nemudoma poddržavijo in primerno izpopolnijo vse tržaške ljudske šole, ki jih doslej vzdržuje slovenska šolska družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani;

3. da se ustanovi popolna realna gimnazija s slovenskim učnim jezikom, oziroma da se uvedejo slovenske vzporednice realno-gimnazijskega značaja na c. kr. dr. gimnaziji v Trstu;

4. da se potem izpremeni c. kr. pravica za srednje šole v Trstu in na Prosjektu v slovensko ljudsko, oziroma meščansko šolo, ker z izpolnitvijo zahteve pod 3) odpade vsak predpogoj za njen obstanek;

5. da se poddržavi, oziroma izdatno podpre po državi obstoječa zasebno Slovenska trgovska šola v Trstu;

6. da se ustanovi v smislu v državnem zboru že sprejete resolucije, stavljene po poslanecu dr. O. Rybářu, slovenska obrtna šola v Trstu;

7. da se z ozirom na prenapolnjenost posameznih okoličanskih šol in na oddaljenost mnogih krajev v okolici od šolskih poslopij ustanove nove slovenske okoličanske ljudske šole, zlasti v Sv. M. M. spodnji, Rocolu, Kjadinu Škorklji in za Gropado in Padriče;

8. da se ustanovi vsaj dve meščanski šoli v Škednju in Rojanu;

9. da predloži vlada v prihodnjem zasedanju deželnega zbora tržaškega načrt deželnega šolskega zakona z ločenimi šolskimi sveti za Slovence in za Lahe.

Splošni vestnik.

„Slovenec“ je strašno hud na nas, ker se v Belgiji klerikalcem slabo godi! Čudno, da „Slovenec“ ne trdi, da smo mi v zvezi s tistimi v Bruslju, ki nečesto dovolijo 10 milijonov kron bogatim belgijskim samostanom!

Proti „Zvončku“ in „Učiteljski tiskarni“ je zopet začel „Slovenec“ peti bojkotno pesem. Ali naj zopet opozorimo državnega pravdnika na njegovo dolžnost?

Popravek. V poročilu, ki ga je prinesel naš list v zadnji številki pod naslovom „Zadnja seja dež. šol. sveta v Ljubljani“ imamo v odstavku — „Da Jeglič tira to stvar pred „ves učiteljski zbor“, to je lokalno konferenco — kakor poročala „Slovenec“ — to je zloraba uradnega mesta (§ 188. i. dr. d. š. in uč. reda) — — — — — popravi tiskovno pomoto, da je to dejanje kaznjivo po § 118. in ne 188, kakor nam izkazuje tiskovna pomota.

Prošnja. P. n. c. kr. okrajne šolske nadzornike prosim, da mi blagovolijo poslati teme in teze, ki se je o njih razpravljalo pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah, da jih natisnem v Letopisu Slovenske šolske Maticе, v Ljubljani, 5. julija 1911.

Jakob Dimnik, nadučitelj. Posavski krožek ima svoj sestanek v nedeljo, dne 9. julija ob 4. uri popoldne na Griču v Brežicah, na vrtu Narodnega Doma. M. Račičeva.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 1534. Kranjsko. 1—1

Na enorazredni ljudski šoli v Dobovcu se razpisuje voditeljsko mesto in na šestrazrednici v Radetah učiteljska služba za moške posilce v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje je predložiti semkaj predpisanim potom do 10. avgusta 1911.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

O. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 30. junija 1911.

St. 622. 1—1

Na enorazredni ljudski šoli na Bohinjski Beli se bo stalno namestila služba učitelja in voditelja s postavnimi prejemki in prostim stanovanjem.

Redno opremljene prošnje naj se vložijo predpisanim potom pri podpisnem c. kr. okrajnem šolskem svetu do 25. julija 1911.

Ker je bila ta služba razpisana že s tukajšnjim odlokom z dne 18. junija 1910 št. 1213, so pri prvem natečaju vložene prošnje tudi zazdaj veljavne.

Prosilci, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

O. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 21. junija 1911.

St. 1703. 1—1

Na štiričrazredni cesar Franca Josipovi ljudski šoli v Dolenji vasi pri Ribnici razpisuje se v stalno nameščenje služba nadučitelja s postavnimi prejemki in z užitkom prostega stanovanja.

Prosilci, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradne predlože do 5. avgusta 1911.

O. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 30. junija 1911.

J. Jax
Ljubljana
Dunajska cesta

**Šivalni stroji,
kolesa in
pisalni stroji.**

Jako zanimiv, zabaven in poučen list s slikami je

Slov. Ilustrovani Tednik

ki izhaja vsak petek, ter stane četrtletno le K 1.80. Zahtevajte ga povsod! Naročite ga in inserirajte v njem! Naslov: „Ilustrovani Tednik“, Ljubljana.

AVGUST AGNOLA
Ljubljana, Dunajska cesta 13

priporoča svojo bogato zalogo

stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate za fizikalne poizkušnje. — Prevzema vsa v to stroko spadajoča dela. ::

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.
Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.
Promet do konca junija K 135.624.92.
Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.
Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Iv. Bonač
v Ljubljani

priporoča svojo trgovino papirja in pisalnih potrebščin, kartonažno tovarno, knjigovoznico.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.
Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.
Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. ure popoldne in vsako soboto od 5.—7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 886.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.
Sprejem hranilnih vlog po 5%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za take velja: vsaj eden dober porek in plačnik, zastava premoženja, zemljišč in vključenih terjatev, predznanba na plačo ali pensijo.
Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v pošt-nih znakah za frankaturo. Tudi prošnje za poso. naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.
Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 78 h
B „ 18 „ „ „ 17 „ 6 „ — 18. „ 3 „ 56 „
C „ 24 „ „ „ 23 „ 4 „ 50 „ 24. „ 4 „ 86 „
D „ 38 „ „ „ 37 „ 3 „ — 38. „ 1 „ 86 „
E „ 46 „ „ „ 45 „ 2 „ 50 „ 46. „ 1 „ 81 „
F „ 60 „ „ „ 59 „ 2 „ — 60. „ 1 „ 70 „
G „ 70 „ „ „ 69 „ 1 „ 75 „ 70. „ 1 „ 58 „
H „ 85 „ „ „ 84 „ 1 „ 50 „ 85. „ 1 „ 26 „

Zadružni lokal je v Ljubljani, Frančiškanska ulica številka 3, v poslopiju Učiteljske tiskarne k. nadstr.

Najbolj varno naložen denar!

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa do 31. dec. 1910 nad 564 milijonov kron.

Rezervni zaklad: nad 1.200.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v Ljubljani, v lastni hiši, Prešernova ulica št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po 4 1/4% brez odbitka. Nevzdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.
Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.
Za varnost vložnega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in z vso davčno močjo. **Izguba vložnega denarja je nemogoča**, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, **izključena vsaka špekulacija** z vložnim denarjem.
Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa

kreditno društvo.

Posoja na zemljišča po 5%, in proti poplačevanju dolga po najmanj 1/4%. Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.